

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Гавриловська К.П., Загурська І.С., Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

**РОБОТА ПСИХОЛОГА У МЕДИКО-ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНІЙ КОМІСІЇ
(ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОМУ ЦЕНТРІ)**

Методичні рекомендації до навчальної дисципліни

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка
2020**

УДК 159.922.7:159.922.73

Г 12

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол №2 від 31.01.2020 р.)*

Рецензенти:

- Музика О.Л.** – кандидат психологічних наук, професор, завідувач лабораторії психології обдарованості Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
- Чабанюк Н.І.** – кандидат психологічних наук, заступник начальника Державної установи «Житомирський навчальний центр підготовки поліцейських»

Гавриловська К.П., Загурська І.С., Портницька Н.Ф., Тичина І.М.

Г12 Робота психолога у медико-психолого-педагогічній комісії (інклюзивно-ресурсному центрі). – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2020. – 67 с.

У методичних рекомендаціях представлено специфіку роботи психолога в медико-психолого-педагогічній комісії (інклюзивно-ресурсному центрі), а також особливості психологічного супроводу батьків та педагогічних працівників, які навчають і виховують дітей з особливими освітніми потребами. Акцент поставлено на знаннях нормативно-правової бази, яка є основою роботи психолога в інклюзивно-ресурсному центрі, а також на розвитку практичних навичок роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. Важливими для роботи студентів є наявність додатків, які містять професійно-орієнтовані завдання, та словник базових понять.

Методичні рекомендації будуть корисними психологам, педагогічним та соціальним працівникам, корекційним педагогам, дефектологам, батькам та студентам спеціальності «Психологія» та «Спеціальна освіта».

УДК 159.922.7:159.922.73

© К.П. Гавриловська, І.С. Загурська, Н.Ф. Портницька, І.М. Тичина, 2019 рік

© Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2019

Вступ

Програму дисципліни «Робота психолога в інклюзивно-ресурсному центрі» (*Відповідно до постанови Кабінету міністрів України № 545 від 12 липня 2017 та №617 від 22 серпня 2018 реорганізовано систему обласних психолого-медико-педагогічних комісій і створено систему інклюзивно-ресурсних центрів) складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Навчальна дисципліна відповідає загальним, фаховим компетентностям та програмним результатам навчання, визначених освітньо-професійною програмою та державним стандартом освіти. Вона покликана знайомити студентів із специфікою роботи психолога в інклюзивно-ресурсному центрі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є специфіка роботи психолога в інклюзивно-ресурсному центрі, а також особливості психологічного супроводу батьків та педагогічних працівників, які навчають і виховують дітей з особливими освітніми потребами.

Вивчення навчальної дисципліни «Робота психолога в інклюзивно-ресурсному центрі» логічно пов'язано із вивченням навчальних дисциплін «Психологія інклюзивної та спеціальної освіти».

Мета та завдання курсу, програмні результати навчання

Мета: ознайомити студентів із специфікою роботи психолога в інклюзивно-ресурсному центрі.

Основні завдання курсу:

- Ознайомити студентів із поняттям та особливостями інклюзивної освіти.
- Надати студентам інформацію про міжнародні документи та національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.
- Ознайомити студентів із нормативно-правовими документами, які регламентують діяльність інклюзивно-ресурсного центру.
- Надати студентам інформацію про посадові обов'язки психолога інклюзивно-ресурсного центру.
- Ознайомити студентів із організацією проведення комплексної оцінки розвитку дитини.
- Ознайомити студентів із особливостями психолого-педагогічного супроводу дітей в інклюзивному освітньому середовищі.

Структура навчальної дисципліни «Робота психолога в інклюзивно-ресурсному центрі»:

- Теоретико-методологічні основи функціонування інклюзивної освіти.
- Організація діяльності інклюзивно-ресурсного центру
- Навчання та розвиток дітей з особливими освітніми потребами.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач (відповідно до ОП)

- **Загальні компетентності (ЗК)**
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність працювати в команді.

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності) (СК)

- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
- Здатність організовувати та проводити психологічне консультування.
- Уміння планувати та організовувати професійну діяльність з різними групами клієнтів.

Програмні результати навчання (ПРН відповідно до ОП)

- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, ілюструвати прикладами.
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

Формат курсу

Обсяг курсу: 90 годин (3 кредити ECTS), з них 12 годин лекцій, 16 годин практичних та 10 годин лабораторних занять, 52 години самостійної роботи. Курс вивчається у VII семестрі.

Цикл професійної підготовки (дисципліна вільного вибору студента).

Формат курсу: змістові модулі, які логічно об'єднані в тематичні блоки, що включають лекції, практичні заняття, лабораторні заняття, контрольну роботу, консультації, спрямовані на формування програмних результатів навчання. Практичні заняття включають елементи опитування, групової роботи, індивідуальних завдань, бесіди та групового обговорення, виконання практичних та професійно-орієнтованих завдань.

Форми контролю: усне опитування, модульний контроль, перевірка рівня засвоєння теми, винесеної на самостійне опрацювання, індивідуальні та групові завдання, залік (VII семестр).

Передумови вивчення курсу:

Курс «Робота психолога в інклюзивно-ресурсному центрі» вивчається протягом VII семестру, тому передумовою вивчення курсу є зв'язок із попередньо вивченими психологічними дисциплінами («Загальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Соціальна психологія», «Психодіагностика» тощо).

Технічне та матеріальне забезпечення курсу:

Наявність мультимедійного обладнання, опорні конспекти лекцій (презентації); ілюстративні (відео) матеріали.

Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	<p>Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання.</p> <p>Методи поточного контролю: оцінювання усних відповідей, практичних та професійно-орієнтованих завдань під час практичних і лабораторних занять, оцінювання виконання теми для самостійного опрацювання.</p> <p>Методи модульного (проміжного) контролю: виконання АМКР, що складається з тестових, теоретичних питань та професійно-орієнтованого завдання.</p> <p>Нарахування балів здійснюється за 100-бальною системою відповідно до системи ЄКТС згідно Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою від 29.03.2019 р.</p> <p>Контрольним заходом, який проводиться під час екзаменаційної сесії є семестровий залік (СЗ). СЗ проводиться у формі тестового контролю й практичної демонстрації здобутих фахових компетентностей. Залік виставляється за умови отримання здобувачем вищої освіти підсумкової оцінки з модулів не менше, ніж 60 балів.</p>
--	---

	Шкала оцінювання: національна та ЄКТС				
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	
	90 – 100	A	відмінно	зараховано	
	82-89	B	добре		
	74-81	C			
	64-73	D	задовільно		
	60-63	E			
	35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
	0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим вивченням дисципліни	
Вимоги до модульного тестування (письмовий контроль)	1.До АМКР допускаються студенти, які отримали поточні оцінки з усіх передбачуваних силабусом видів завдань (мінімум 1 за кожне практичне заняття). До завершення модуля студент може пересклати окремі теми модуля з метою отримання вищих оцінок під час консультацій протягом семестру (відповідно до графіка викладача).				
	2.Проходження письмового модульного (проміжного) тестового контролю є обов'язковим.				
	3.Написання підсумкової модульної роботи здійснюється у присутності викладача на останньому занятті модуля та триває 45 хвилин.				
	4.Тестовий контроль здійснюється у письмовому вигляді.				
	5.Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою.				
	Вимоги до професійно-орієнтованого завдання	1.Виконання професійно-орієнтованого завдання є обов'язковим.			
		2.Зміст завдань та обов'язкова програма виконання представлена в додатку 2.			
		3.Вимоги до опису професійно-орієнтованого завдання представлені в джерелі:			
		Музика О.Л. Професійно-орієнтовані завдання у системі підготовки студентів-психологів // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1.4/17-Г-3165 від 28.09.2010 року) – 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – 566 с.			
		4. Оцінювання здійснюється за 100-бальною системою.			
		Умови допуску до	Відповідно до Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського		

<p>підсумкового контролю</p>	<p>державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою від 29.03.2019 р. студент допускається до семестрового контролю з дисципліни «Робота психолога в інклюзивно-ресурсному центрі», якщо він успішно склав модульну контрольну роботу (та набрав не менше ніж 60 балів – «прохідний мінімум»).</p>
<p>Умови та вимоги ліквідації академічної заборгованості</p>	<p>1. Якщо студент за результатами оцінювання навчальних досягнень із навчальної дисципліни отримав підсумкову оцінку за модулі, що не перевищує 59, він має право відпрацювати модуль до початку заліково-екзаменаційної сесії. В іншому випадку студент не допускається до сесії.</p> <p>2. При наявності результатів нижче «прохідного мінімуму» на день складання іспиту, студенту виставляється «не допущений».</p> <p>3. У разі отримання студентом недопуску до заліку або «незадовільного» складання (відсутність студента під час заліку з неповажної причини прирівнюється до «незадовільного» складання), студент має можливість повторно скласти залік не більше двох разів.</p> <p>4. Повторне перескладання підсумкового семестрового заліку здійснюється не більше 2-х разів: перший – викладачу, другий – комісії у складі 3-х осіб, яка створена деканом факультету. Повторне перескладання здійснюється до початку наступного семестру (за графіком, встановленим деканатом).</p> <p>5. Якщо здобувач освіти тричі отримав оцінку, що має 59 балів і нижче, він підлягає відрахуванню з Університету за академічну неуспішність відповідно до пункту 6. «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти».</p>

Критерії оцінювання АМКР

Оцінка	Вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Досягнення програмних результатів навчання
Тестові завдання – 10 завдань (max – 20 балів)	
2 бала	Правильна відповідь на кожне тестове завдання
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання
Теоретичне завдання (max – 30 балів)	
0-5 балів	Структурованість відповіді, наявність внутрішньої логіки у викладі матеріалу
0-5 балів	Правильність та вичерпність формулювань
0-5 балів	Повні та вичерпні визначення основних понять
0-5 балів	Опора на першоджерела, цитування основних ідей
0-5 балів	Повнота відповіді, аналіз усіх аспектів проблеми
0-5 балів	Обґрунтовані пояснення усіх міркувань
Професійно-орієнтоване завдання (max – 50 балів)	
0-5 балів	Звіт за результатами дослідження повний, структурований, виконаний з дотриманням вимог до структури, оформлення
0-15 балів	Описано етап первинного аналізу проблеми (категоріально-термінологічне до визначення проблеми, сформульовано реалістичні очікування у клієнта)
0-15 балів	Описано планово-підготовчий етап (проаналізовано власний досвід виконання подібних завдань, підбрано та проаналізовано відповідну літературу, складено розгорнутий план виконання завдання, передбачено проблемні моменти, підготовлено матеріали, які необхідні для виконання завдання)
0-5 балів	Описано етап практичної роботи та звітно-підсумковий етап виконання професійно-орієнтованого завдання (детально розписані етапи та зміст надання психологічної допомоги, описано особливості представлення результатів людині, яка звекнулася із запитом)
0-5 балів	Описано етап самоаналізу та складено відповідно до вимог програму саморозвитку
0-5 балів	Текст написаний грамотно з дотриманням усіх вимог наукового стилю сучасної української мови

Розподіл балів, які отримують студенти.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу «Робота психолога в інклюзивно-ресурсному центрі»

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
Початковий рівень знань «2» (рецептивно-продуктивний)	0-25 балів	Студент за допомогою викладача розпізнає визначення основних термінів на побутовому рівні, однослівно („так” чи „ні”) відповідає на конкретні запитання.	Студент намагається відповідати, однак потребує постійної консультації та контролю з боку викладача. За допомогою викладача намагається пояснити з наукової точки зору явища оточуючої дійсності.
	26-49 балів	Студент за допомогою викладача однослівно відповідає на запитання, відтворює незначну частку питання в тому вигляді і в тій послідовності, у якій воно було розглянуте на лекції або консультації.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему, до якої стосується наведений приклад прояву психічної діяльності особистості.
	50-59 балів	Студент з помилками характеризує окремі поняття та явища загальної психології. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище.
Середній рівень знань «3» (репродуктивний)	60-65 балів	Студент володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на продуктивному рівні: за допомогою викладача відтворює словами, близькими до тексту лекції, визначення основних термінів, принципів; частково відтворює текст підручника; у процесі відповіді допускає окремі відозміни навчальної інформації; ілюструє відповіді прикладами, що були наведені на консультації.	Студент вміє з допомогою викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище та навести приклади методів та методик для його дослідження.
	66-70 балів	Студент за допомогою викладача дає правильне визначення окремих понять з області загальної психології; словесно описує явища та закономірності психічної діяльності людини, вказує на деякі їх властивості; відтворює	Студент вміє правильно перевести приклади психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять та термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		всю тему або її основну частину, ілюструючи відповідь власними прикладами.	явище, підібрати декватні методи для його дослідження та описати їх результати.
	71-73 балів	Студент за допомогою викладача свідомо відтворює тему лекції, ілюструючи її власними прикладами; розкриває суть загально-психологічних процесів та явищ, допускаючи у відповідях незначні неточності; намагається співвіднести окремі психодіагностичні методики з їх груповими характеристиками; намагається застосувати окремі прийоми логічного мислення (порівняння, аналіз, висновок).	Студент вміє правильно перевести приклади психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять та термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане явище, підібрати декватні методи для його дослідження зробити якісний аналіз результатів дослідження та частково узагальнити результати.
Достатній рівень знань «4» (конструктивно варіативний)	74-80 балів	Студент без помилок відтворює зміст питання, наводячи власні приклади; правильно розкриває суть психодіагностичних понять.	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загально-психологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення.
	81-85 балів	Студент володіє навчальною інформацією, вміє зіставляти, узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; аргументовано відповідає на поставлені запитання і намагається відстояти свою точку зору.	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загально-психологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища.
	86-90 балів	Студент вільно володіє вивченим обсягом навчального	Студент здатний дати психологічне пояснення

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		матеріалу, наводить аргументи на підтвердження своїх думок, використовуючи матеріали власних спостережень та проведених досліджень; може за допомогою викладача відповідати на питання, що потребують знання кількох тем.	прикладам загально-психологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища. При виконанні завдання може поєднувати знання з кількох тем.
Високий рівень знань «5» (творчий)	90-93 балів	Студент вільно володіє темою, має ґрунтовні психологічні знання; вільно відповідає на запитання, що потребують знання кількох тем; оцінює окремі нові факти, явища; судження логічні й достатньо обґрунтовані; узагальнює і систематизує матеріал у межах навчальної теми; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності.	Студент виявляє початкові творчі здібності: уміє працювати зі спеціальною літературою (наукові журнали тощо); знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач, свою відповідь ілюструє схемами, прикладами з життя; проводить самоперевірку виконаної роботи; може з неповним обґрунтуванням пояснити виконання завдань підвищеного (комбінованого) рівня.
	94-97 балів	Студент вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні психодіагностичні дослідження, висловлюючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності.	Використовує набуті знання в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує особисту життєву позицію, узгоджуючи її з загальнолюдськими цінностями.

Рівень	Бали за 100- бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
	98-100 балів	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибоко розуміє суть психічних процесів та явищ; подає ідеї згідно з вивченим матеріалом, робить творчо обґрунтовані висновки; вміє аналізувати і систематизувати матеріали власних досліджень; визначає порядок особистої навчальної діяльності, самостійно оцінює її результати. Активно займається науково-дослідною роботою.	Студент самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання, формулювати психологічну проблему і визначати шляхи її розв'язання; вести дискусію з конкретного питання; проводити дослідження високої складності.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- виконання практичних завдань до лабораторних занять;
- конспектування першоджерел;
- підготовка індивідуальних домашніх завдань;
- виконання професійно-орієнтованих завдань;
- підготовка до підсумкової модульної роботи;
- підготовка до заліку.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними та електронними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
- Прочитайте ці розділи.
- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Запис визначень основних понять передбачає знайомство студентів з основними поняттями теми семінарського заняття.

Алгоритм підготовки

- Ознайомтеся з поняттями, які пропонуються для опрацювання.
- Перегляньте теоретичний матеріал, визначте поняття, які необхідно опрацювати додатково.
- Візьміть у бібліотеці університету (у читальному залі) джерела, зазначені у списку основної літератури. При складанні власного словника з курсу Ви можете користуватися словниками психологічних термінів різних авторів, а також тлумачними словниками, словниками іншомовних слів тощо.
- Знайдіть у літературі визначення понять. Порівняйте визначення понять у різних джерелах. Оберіть те, яке, на вашу думку, найкраще підходить для розуміння і запам'ятання.
- Запишіть поняття у словник. Не використовуйте незрозумілих скорочень.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьовані поняття. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний).
- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.
- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.
- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка рефератів (за бажанням) передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

Алгоритм підготовки

- Ознайомтеся з вимогами до реферату.
- Підберіть літературу, у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними та електронними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Складіть план реферату.
- Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.
- Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату.
- Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми.
- Оформіть реферат відповідно до вимог.
- На основі реферату підготуйте усну доповідь на практичне заняття.

Підготовка до аудиторної модульної контрольної роботи (АМКР) та заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до АМКР або заліку.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в силабусі).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

Примітка: якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час проведення консультацій зазначений у графіку проведення консультацій (кафедра соціальної та практичної психології).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	денна форма/ заочна форма					
	Всього годин	кількість годин				
		лекції	практичні	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ						
Змістовий модуль 1. Доступ до освіти дітей з особливими освітніми потребами						
Тема. Сутність, завдання та принципи інклюзивної освіти	8/8	4/2				4/6
• Інклюзивна освіта як середовище дотримання прав дітей з особливими освітніми потребами	6/7		2/2			4/5
• Методи подолання стереотипів у сфері інклюзивної освіти	8/5			4		4/5
тсо Зарубіжний досвід інклюзивної освіти	4/6					4/6
Професійно-орієнтоване завдання	4/4				4/4	
Разом за змістовим модулем 1	30/30	4/2	2/2	4/-	4/4	16/22
Разом за модулем 1	30/30	4/2	2/2	4/-	4/4	16/22
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ						
Змістовий модуль 2. Функціонування інклюзивно-ресурсного центру						
Тема. Теоретичні засади діяльності інклюзивно-ресурсного центру	3/4	2/2				1/2
• Організація та діяльність інклюзивно-ресурсного центру	4/5		2/2			2/3
• Подолання труднощів у спілкуванні з дітьми з ООП	5/3			2		3/3
Разом за змістовим модулем 2	12/12	2/2	2/2	2/-		6/8
Змістовий модуль 3. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей						
Тема. Зміст комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей	3/3	2				1/3
• Функціональні обов'язки психолога ІРЦ в процесі психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей	5/3		2			3/3
• Проведення оцінки розвитку дитини психологом ІРЦ. Допомога дитині в освітньому середовищі	4/5			2/2		2/3
тсо Реалізація прав дітей в Україні	2/3					2/3
Професійно-орієнтоване завдання	4/4				4/4	
Разом за змістовим модулем 3	18/18	2/-	2/-	2/2	4/4	8/12
Разом за модулем 2	30/30	4/2	4/2	4/2	4/4	14/20

МОДУЛЬ 3. НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ						
Змістовий модуль 4. Освітні послуги в інклюзивному середовищі						
Тема. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами	5/2	4				1/2
• Дитина з особливими освітніми потребами в закладах освіти	3/2		2			1/2
• Психофізичний розвиток дітей: особливості педагогічної взаємодії (1)	3/4		2/2			1/2
• Психофізичний розвиток дітей: особливості педагогічної взаємодії (2)	4/5		2/2			2/3
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	<i>15/13</i>	<i>4</i>	<i>6/4</i>			<i>5/9</i>
Змістовий модуль 5. Співпраця з батьками в інклюзивному середовищі						
• Батьки як партнери в роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби	3/4		2/2			1/2
• Відповідальність батьків за виховання та розвиток дітей, які мають особливі освітні потреби	3/3		2			1/3
• Психологічний супровід батьків, які виховують дитину з особливими освітніми потребами. Допомога дитині в освітньому середовищі	3/4			2/2		1/2
тсо Форми командної підтримки в освітньому середовищі	2/2					2/2
Професійно-орієнтоване завдання	4/4				4/4	
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	<i>15/17</i>		<i>4/2</i>	<i>2/2</i>	<i>4/4</i>	<i>9/15</i>
Разом за модулем 3	30/30	4/-	10/6	2/2	4/4	10/18
Разом за семестр	90/90	12/4	16/10	10/4	12/12	40/60

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Назви змістових модулів і тем	денна форма/ заочна форма					
	Всього годин	кількість годин				
		лекції	практичні	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ						
Змістовий модуль 1. Доступ до освіти дітей з особливими освітніми потребами						
Тема. Сутність, завдання та принципи інклюзивної освіти	8/8	4/2				4/6
• Інклюзивна освіта як середовище дотримання прав дітей з особливими освітніми потребами	6/7		2/2			4/5
• Методи подолання стереотипів у сфері інклюзивної освіти	8/5			4		4/5
тсо Зарубіжний досвід інклюзивної освіти	4/6					4/6
Професійно-орієнтоване завдання	4/4				4/4	
Разом за змістовим модулем 1	30/30	4/2	2/2	4/-	4/4	16/22
Разом за модулем 1	30/30	4/2	2/2	4/-	4/4	16/22

Кількість оцінюваних занять у I модулі: 1 практичне заняття, 2 лабораторних заняття.

Для зарахування I модуля студенти мають одержати не менше **4 оцінок** (це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

Обов'язкові види робіт:

- опрацювання питань та завдань з плану практичного заняття;
- опрацювання основних понять;
- опрацювання першоджерел;
- засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання.

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема. СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Мета: ознайомити студентів із поняттям інклюзивної освіти.

Професійна спрямованість: розвивати уміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

План

1. Поняття та особливості інклюзивної освіти.
2. Міжнародні документи як основа розвитку інклюзивної освіти в Україні.
3. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.

Основні поняття	інклюзія, особи з інвалідністю, діти з особливими освітніми потребами структура ІРЦ, діти з особливими освітніми потребами, сегрегація, інтеграція
------------------------	---

Література

Основна література

1. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirtvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
2. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник/ в 2 т. Т.1/ [за ред. В. Г. Панка, І. І. Цушко]. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 328 с.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

Додаткова література

4. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
5. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto /upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.
6. Ткачева В. В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: учеб. пособие / В. В. Ткачева. – М. : АСТ ; Астрель, 2007. – 318 с.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема. Інклюзивна освіта як середовище дотримання прав дітей з особливими освітніми потребами

Мета: поглиблювати знання про інклюзивну освіту.

Професійна спрямованість: розвивати здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, ілюструвати прикладами.

План

1. Поняття про інклюзивну освіту
2. Організація інклюзивного навчання: юридичні аспекти
3. Організація інклюзивного навчання: психологічні аспекти

Основні поняття	<i>інклюзивне освітнє середовище, особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, розумне пристосування, універсальний дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, доступність, спеціальний заклад освіти, опорний заклад освіти, психолого-педагогічна оцінка, психолого-педагогічні послуги, освітня послуга, освітня субвенція</i>
------------------------	---

Групова робота	<p>Інструкція до роботи на занятті.</p> <p>1. Група ділиться на три підгрупи за кількістю основних учасників інклюзивного освітнього процесу: діти (нормотипові та з ООП), батьки дітей (нормотипових та з ООП), педагогічний персонал (вчителі, асистенти вчителів, психологи шкіл).</p> <p>2. Підгрупи за 20-30 хв. мають сформулювати відповіді на такі запитання:</p> <ul style="list-style-type: none">• Позитивні ефекти від формування інклюзивного освітнього середовища для основних учасників інклюзивного освітнього процесу.• Проблеми, які можуть виникнути при формуванні інклюзивного освітнього середовища.
-----------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> Можливі шляхи профілактики та активної протидії таким проблемам. <p>3. Студенти по черзі презентують результати роботи (психологічні аспекти організації інклюзивного навчання з погляду дітей, батьків та педагогічного персоналу).</p> <p>4. Відповіді на запитання, підсумовування результатів обговорення.</p>
ІНДЗ	Проаналізуйте можливі позитивні та негативні аспекти запровадження інклюзивної освіти у загальноосвітніх школах

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом основних понять	2 години
Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	6 годин

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ участь в груповій роботі	1 оцінка

Література

Основна література

1. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
2. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник / в 2 т. Т.1/ [за ред. В. Г. Панка, І. І. Цушко]. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 328 с.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

Додаткова література

4. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупасової А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
5. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.
6. Ткачева В. В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: учеб. пособие / В. В. Ткачева. – М. : АСТ ; Астрель, 2007. – 318 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Дайте визначення інклюзивної освіти
2. Що означає категорія «особи з особливими освітніми потребами»?
3. Які юридичні документи є підставою для впровадження інклюзивної освіти в Україні?
4. У чому полягають відмінності між традиційним та інклюзивним освітніми процесами?
5. Які є переваги в інклюзивної освіти?

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №1-2

Тема 1. Методи подолання стереотипів у сфері інклюзивної освіти

Мета: формувати знання про методи подолання стереотипів у сфері інклюзивної освіти.

Професійна спрямованість: розуміння основних проблем, що виникають у сфері інклюзивної освіти.

План

1. Стереотипи про дітей з психічними розладами.
2. Подолання труднощів та пошук ресурсів у спілкуванні з дітьми з психічними розладами

Основні поняття	<i>інклюзивне освітнє середовище, особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, розумне пристосування, універсальний дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, доступність, спеціальний заклад освіти, опорний заклад освіти, психолого-педагогічна оцінка, психолого-педагогічні послуги, освітня послуга, освітня субвенція.</i>
------------------------	--

Хід занять.

Робота студентів відбувається у форматі соціально-психологічного тренінгу. Тренінг розроблено **Н.Ф. Портницькою та О.М. Савиченко** для проекту «Психічне здоров'я дітей: від знань до дій», який було реалізовано кафедрою соціальної та практичної психології протягом 2017-2018 років спільно з Житомирською ОДА.

План-проспект тренінгу

Мета тренінгу:	Ознайомити учасників тренінгу з особливостями психічного розвитку дітей із розладами інтелектуального розвитку, аутизмом, ДЦП, ГРДУ, розладами зору і слуху, ПТСР, тривожними розладами та синдромом Дауна
Завдання:	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ вивчити стигматизовані уявлення дітей та підлітків про психічні розлади; ⇒ проаналізувати особливості емоційних переживань дітей із психічними розладами; ⇒ визначити і сформувані основні способи і форми взаємодії з дітьми із вадами розвитку; ⇒ спростувати стереотипні уявлення та надати правдиву інформацію про особливості дітей з психічними розладами та вадами розвитку
Основні поняття:	психічне здоров'я, стигматизація, психічний розлад, порушення психічного розвитку, розлади інтелектуального розвитку, аутизм, ДЦП, ГРДУ, розлади зору, розлади слуху, ПТСР, тривожні розлади та синдром Дауна
Цільова група:	студенти-психологи
Кількість учасників:	20 осіб
Тривалість тренінгу :	3 заняття
Ресурсне забезпечення:	<ul style="list-style-type: none"> ✕ Бейджі (30 штук) ✕ Іграшка м'яка ✕ Кулькові ручки (30 штук) ✕ Набір різнокольорових олівців (3 набори) ✕ Набір різнокольорових фломастерів (3 набори) ✕ Набори кольорових маркерів синього, червоного та зеленого кольорів (5 наборів) ✕ Набори кольорових стікерів (2 набори – великі та малі) ✕ Ножиці (3 штуки)

- ✕ Папір для фліп-чарту
- ✕ Папір формату А-2 (20 аркушів)
- ✕ Папір формату А-4 (50 аркушів)
- ✕ Пов'язки з написами
- ✕ Проектор
- ✕ Скотч (3 штуки)
- ✕ Сухий клей (2 штуки)
- ✕ Фліп-чарт

Структура тренінгу:

- I. **Стереотипи** про дітей з психічними розладами.
- II. Подолання **труднощів** та пошук **ресурсів** у спілкуванні з дітьми з психічними розладами

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЗАНЯТЬ

№п/п	Назва вправи	Час (хв.)
Заняття № 1-2: Стереотипи про дітей з психічними розладами		90
1.	<i>Презентація тренінгу</i>	5
2.	<i>Знайомство</i>	15
3.	<i>Вироблення правил роботи групи</i>	15
4.	<i>Очікування учасників</i>	10
5.	<i>Вправа на емоційне розвантаження</i>	5
6.	<i>Гра «Помалюй зі мною»</i>	15
7.	<i>Мозковий штурм «Що ми знаємо про дітей з психічними розладами»</i>	15
8.	<i>Відео-повідомлення</i>	5
9.	<i>Підсумки заняття</i>	5

ЗМІСТ ЗАНЯТЬ

Лабораторне заняття № 1: Стереотипи про дітей з психічними розладами

№ п/п	Назва вправи	Час (хв.)	Основні етапи виконання	Примітка для тренера	Питання для обговорення	Ресурсне забезпечення
	<i>Презентація тренінгу</i>	5	✓ Ознайомлення учасників із темою тренінгу, його метою, завданнями, основними поняттями, структурою		Чи стикалися раніше з проблемою психічного здоров'я?	Плакат-презентація
	<i>Знайомство</i>	15	✓ Заповнення бейджів ✓ Самопрезентація за з використанням іграшки: «Я ... Моя спільна риса з цією іграшкою ...» ✓ Обговорення вправи	Іграшка зіпсована – брудна, порвана тощо	Чи легко знаходити спільні риси з зіпсованою іграшкою? Чи так само відбувається в стосунках між людьми? Чи всі люди мають спільні риси?	Бейджі Маркери Іграшка

	<i>Вироблення правил роботи групи</i>	15	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Дискусія «Для чого в нашому житті існують правила» ✓ Створення списку правил групи. Укладання і підписання угоди ✓ Обговорення 	<p>Орієнтовні правила:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Правило «піднятої руки» і «тихої ноги» ✓ Говорити відверто ✓ Слухати і чути ✓ Брати участь в усіх вправах ✓ Бути доброзичливим ✓ Говорити коротко і по черзі ✓ Говорити за темою і від свого імені ✓ Не критикувати ✓ Конфіденційність ✓ Правило „двох рук” 	<p>Чи зроблять ці правила заняття кращими? Чи знадобляться такі правила в подальшому житті?</p>	<p>Плакат для правил (фліп-чарт) Малюнки із правилами Маркери Скотч</p>
	<i>Очікування учасників</i>	10	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Виконання індивідуального завдання: дати письмову відповідь на стікерах на запитання: «Що за ці три години має відбутися такого, щоб груйнувати цю стіну і на її місці побудувати міст?». Час – 2 хвилини ✓ Презентація очікувань ✓ Обговорення вправи 	<p>На плакаті – стіна між людьми з нормою та порушення психічного здоров’я</p>	<p>Для чого ми виконували цю вправу? Яка ймовірність того, що очікування здійсняться?</p>	<p>Плакат Стікери Ручки</p>

	<i>Вправа на емоційне розвантажен ня</i>	5	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Утворення кола ✓ Відтворення звуків дощу, що починається, посилюється і закінчується, і сонячної погоди ✓ Обговорення 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Відтворення звуків дощу: ✓ Починається (клацання пальцями) ✓ Дощ посилюється (плескання в долоні) ✓ Дуже сильний дощ (плескання по колінах) ✓ Дощ заливає все навколо (плескання по всьому тілу і тупання ногами) ✓ Дуже сильний дощ (плескання по колінах) ✓ Дощ стихається (плескання в долоні) ✓ Дощ закінчується (клацання пальцями) ✓ Сонячна погода (руки догори) 	<p>Як відчувається? Чи готові до подальшої роботи?</p>	Гарний настрій:)
--	--	---	---	---	--	------------------

	Гра «Помалюй зі мною»	15	<p>✓ Інструкція «Вам необхідно створити спільний малюнок на тему «Психічне здоров'я дітей та підлітків». Кожен із вас матиме на голові пов'язку, на якій написано щось про психічне здоров'я. Ви можете бачити тільки написи інших людей. Вам необхідно знайти для себе пару, бо олівців вистачить тільки для половини. Тобто малюватимете ви одним олівцем удвох. Часу на малювання – 5 хвилин»</p> <p>✓ Одягання пов'язок дітям</p> <p>✓ Створення малюнка</p> <p>✓ Обговорення</p>	<p>Пов'язки одягаються таким чином, щоб дитина не бачила, який ярлик на ній. Написи на пов'язках:</p> <p>В мене синдром Дауна</p> <p>В мене гіперактивність</p> <p>В мене порушення слуху</p> <p>В мене порушення мовлення</p> <p>В мене аутизм</p> <p>В мене порушення розумового розвитку</p> <p>В мене поганий сон</p> <p>В мене завжди гарний настрій</p> <p>В мене хороша сім'я</p> <p>В мене виходить гарно вчитися тощо</p>	<p>Як почувалися, коли не знали, що написано на пов'язці?</p> <p>Як шукали партнера?</p> <p>Що почували, коли бачили написи інших?</p> <p>Як вам було побачити свій напис?</p> <p>Для чого виконували цю вправу?</p>	<p>Фліп-чарт</p> <p>Кольорові олівці</p> <p>Пов'язки з написами</p>
--	--------------------------	----	---	--	--	---

Лабораторне заняття № 2: Стереотипи про дітей з психічними розладами: міфи та реальність

<i>Мозковий штурм «Що ми знаємо про дітей з психічними розладами»</i>	15	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Етап генерування ідей. Висловлення всіх ідей учасниками групи на тему. Запис усіх відповідей на стікерах. ✓ Етап комбінування й удосконалення запропонованих ідей. Запис узагальнених ідей. ✓ Етап відбору найкращого рішення. Запис остаточного формулювання. ✓ Обговорення 	На третьому етапі слід підключити експертну оцінку тренера і виокремити дві групи тверджень - тих, які є міфами, і тих, які є фактами. Також можна записати основні психічні розлади	Чи підвищилася ваша обізнаність про проблеми порушень психічного розвитку? Чи знадобляться отримані знання в подальшому?	Фліп-чарт Маркери Стікери (великі)
<i>Відео-повідомлення</i>	5	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Перегляд відео ✓ Обговорення 	Відео про психічні розлади	Що нового дізналися? Як зможете використати отриману інформацію?	Проектор Відео-файл «Соловейко з одним крилом»
<i>Підсумки заняття</i>	5	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Робота з плакатом з очікуваннями ✓ Обговорення заняття 	На плакаті з очікуваннями учасники переміщують свої стікери, руйнуючи стіну і просуваючись до побудови моста	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Що нового дізналися ✓ Чому навчилися ✓ Як зможете використати у житті? 	Плакат з очікуваннями

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом основних понять	2 години
Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	2 години

Оцінювання

▪ участь в груповій роботі	2 оцінки
----------------------------	----------

Література

Основна література

- Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

Додаткова література

- Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.

3. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник/ в 2 т. Т.1/ [за ред. В. Г. Панка, І. І. Цушко]. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 328 с.
4. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупасової А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
5. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto /upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.

Контрольні питання і завдання:

1. Які Ви знаєте стереотипи й упередження щодо дітей з психічними розладами?
2. Чому виникають упередження щодо дітей з психічними розладами?

Тема на самостійне опрацювання

Тема. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Позааудиторне практичне завдання

Підготуйте інформацію про зарубіжний досвід впровадження інклюзивної освіти (на прикладі двох різних країн).

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	4 години
--	----------

Оцінювання

▪ письмово виконане завдання	1 оцінка
------------------------------	----------

Література

Основна література

1. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. – 152 с.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія / А.А. Колупаєва. – К. : СаммітКнига, 2009. –272 с.
3. Колупаєва А.А. та ін. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко О.М., О.І. Білозерська та ін. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.
4. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.

Додаткова література

5. Малишевська І. Інклюзивне освітнє середовище: генеза поняття [Текст] / Ірина Малишевська // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2016. - N 3. - С. 19-26..
6. Sayko Khristina. Psychological characteristics of emotional intelligence of teachers working with children with developmental disorders / K. Sayko // The Journal of Education Culture and Society / The international scientific journal by Aleksander Kobylarek. – No. 2. – Wroclaw, 2013. – P. 29-35.

МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Назви змістових модулів і тем	денна форма/ заочна форма					
	Всього годин	кількість годин				
		лекції	практичні	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ						
Змістовий модуль 2. Функціонування інклюзивно-ресурсного центру						
Тема. Теоретичні засади діяльності інклюзивно-ресурсного центру	3/4	2/2				1/2
• Організація та діяльність інклюзивно-ресурсного центру	4/5		2/2			2/3
• Подолання труднощів у спілкуванні з дітьми з ООП	5/3			2		3/3
Разом за змістовим модулем 2	12/12	2/2	2/2	2/-		6/8
Змістовий модуль 3. Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дітей						
Тема. Зміст комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей	3/3	2				1/3
• Функціональні обов’язки психолога ІРЦ в процесі психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей	5/3		2			3/3
• Проведення оцінки розвитку дитини психологом ІРЦ	4/5			2/2		2/3
тсо Реалізація прав дітей в Україні	2/3					2/3
Професійно-орієнтоване завдання	4/4				4/4	
Разом за змістовим модулем 3	18/18	2/-	2/-	2/2	4/4	8/12
Разом за модулем 2	30/30	4/2	4/2	4/2	4/4	14/20

Кількість оцінюваних занять у II модулі: 2 практичних заняття, 2 лабораторних заняття.

Для зарахування I модуля студенти мають одержати не менше **4 оцінок** (це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

Обов'язкові види робіт:

- опрацювання питань та завдань з плану практичного заняття;
- опрацювання основних понять;
- опрацювання першоджерел;
- засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання.

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Мета: ознайомити студентів із особливостями діяльності інклюзивно-ресурсного центру.

Професійна спрямованість: розвивати уміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями; навички міжособистісної взаємодії.

План

1. Нормативно-правова база діяльності ІРЦ.
2. Загальні положення про діяльність ІРЦ. Завдання та функції ІРЦ.
3. Кадрове забезпечення ІРЦ.
4. Організація проведення комплексної оцінки розвитку дитини.

Основні поняття	<i>інклюзивно-ресурсний центр, структура ІРЦ, діти з особливими освітніми потребами</i>
------------------------	---

Література

Основна література

1. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.
3. Положення про інклюзивно-ресурсний центр від 12 липня 2017 р. № 545 із змінами внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018.

Додаткова література

4. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
5. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.
6. Ткачева В. В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: учеб. пособие / В.В. Ткачева. – М. : АСТ ; Астрель, 2007. – 318 с.

Тема. ЗМІСТ КОМПЛЕКСНОЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

Мета: ознайомити студентів із особливостями комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей.

Професійна спрямованість: розвивати уміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

План

1. Посадова інструкція психолога ІРЦ.
2. Особливості застосування методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD.

Основні поняття	<i>комплексна психолого-педагогічна оцінка, інтелектуальний розвиток, мовленнєвий розвиток</i>
------------------------	--

Література

Основна література

1. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

2. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.
3. Положення про інклюзивно-ресурсний центр від 12 липня 2017 р. № 545 із змінами внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018.
4. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfr.minregion.gov.ua/foto/upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.

Додаткова література

5. Нова українська школа концептуальні засади реформування середньої школи, 2017.
6. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
7. Серія видань «Концептуалізація інклюзивної освіти та його контекстуалізація в рамках Місії
8. Ткачева В. В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: учеб. пособие / В. В. Ткачева. – М. : АСТ ; Астрель, 2007. – 318 с.
9. ЮНІСЕФ Технічний путівник Видання © Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ). – 2014 р.

ПРАКТИЧНИЙ КУРС

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема. Організація та діяльність інклюзивно-ресурсного центру

Мета: поглиблювати знання про особливостями діяльності інклюзивно-ресурсного центру.

Професійна спрямованість: розуміння основних проблем, що виникають на початку діяльності інклюзивно-ресурсного центру; вміння пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

План

1. Завдання та функції ІРЦ.
2. Алгоритм створення ІРЦ.
3. Кадрове забезпечення ІРЦ.

Основні поняття	<i>ІРЦ, інклюзивне освітнє середовище, особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, розумне пристосування, універсальний дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, доступність, спеціальний заклад освіти, опорний заклад освіти, психолого-педагогічна оцінка, психолого-педагогічні послуги, освітня послуга, освітня субвенція.</i>
------------------------	---

Групова робота	Інструкція до роботи на занятті. 1. Сформулюйте оголошення про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад педагогічних працівників ІРЦ (зі вказанням кваліфікаційних вимог та документів, особливостей проведення конкурсу). Кожна підгрупа готує своє оголошення. Варіанти посад для підгруп: практичний психолог, вчитель-логопед, вчитель-дефектолог, вчитель-реабілітолог. 2. Сформулюйте перелік питань для проведення конкурсної співбесіди (для кожної посади). 3. Під час взаємодії в парах поясніть кожному «новоприйнятому» фахівцеві його посадові обов'язки.
ІНДЗ	Проаналізуйте етичні аспекти взаємодії педагогічного працівника ІРЦ з дитиною, батьками (одним із батьків) або законними представниками дитини з особливими

	освітніми потребами.
--	----------------------

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом основних понять	1 година
Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	2 години

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ участь в груповій роботі	1 оцінка

Література

Основна література

1. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.
2. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.

Додаткова література

3. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
4. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник/ в 2 т. Т.1/ [за ред. В. Г. Панка, І. І. Цушко]. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 328 с.
5. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto /upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.
6. Ткачева В. В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: учеб. пособие / В. В. Ткачева. – М. : АСТ ; Астрель, 2007. – 318 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Дайте визначення ІРЦ.
2. У чому відмінність між ІРЦ та ПМПК?
3. Розкрийте сутність функцій ІРЦ.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема. Функціональні обов'язки психолога ІРЦ в процесі психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей

Мета: поглиблювати знання про особливості діяльності інклюзивно-ресурсного центру.

Професійна спрямованість: вміти обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; навчитися складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

План

1. Поняття про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.
2. Особливості оцінювання мовленнєвого розвитку дитини.
3. Особливості оцінювання фізичного розвитку дитини.
4. Правила оформлення висновку ІРЦ.

Основні поняття	Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини, ІРЦ, інклюзивне освітнє середовище, особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, розумне пристосування, універсальний
------------------------	--

дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, доступність, спеціальний заклад освіти, опорний заклад освіти, психолого-педагогічна оцінка, психолого-педагогічні послуги, освітня послуга, освітня субвенція.

Групова робота	Інструкція до роботи на занятті. 1. Сформулюйте правила створення атмосфери довіри та доброзичливості під час комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. 2. Напишіть план-конспект розмови, в якій відбувається інформування батьків та передача їм висновку комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини 3. Підготуйте проект висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини. Варіанти для роботи в підгрупах: для дитини, що має діагноз: а) ДЦП б) затримка психічного розвитку в) розлад аутичного спектру
ІНДЗ	Підготуйте проект висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом основних понять	1 година
Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	3 години

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ участь в груповій роботі	1 оцінка

Література

Основна література

1. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.
2. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник/ в 2 т. Т.1/ [за ред. В. Г. Панка, І. І. Цушко]. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 328 с.

Додаткова література

3. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
4. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
5. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfr.minregion.gov.ua/foto /upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.

Контрольні питання і завдання:

1. Які основні завдання комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини?
2. У яких випадках проводиться комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини?
3. Розкрийте сутність етапів комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема 1. Подолання труднощів у спілкуванні з дітьми з психічними розладами

Мета: формувати знання про методи подолання стереотипів у сфері інклюзивної освіти

Професійна спрямованість: розуміння основних проблем, що виникають у сфері інклюзивної освіти.

План

1. Бар'єри у спілкуванні з дітьми з психічними розладами.
2. Особливості взаємодії з дітьми з психічними розладами.

Основні поняття	<i>інклюзивне освітнє середовище, особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, розумне пристосування, універсальний дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, доступність, спеціальний заклад освіти, опорний заклад освіти, психолого-педагогічна оцінка, психолого-педагогічні послуги, освітня послуга, освітня субвенція.</i>
------------------------	--

Хід заняття.

Робота студентів відбувається у форматі соціально-психологічного тренінгу. Тренінг розроблено **Н.Ф. Портницькою та О.М. Савиченко** для проекту «Психічне здоров'я дітей: від знань до дій», який було реалізовано кафедрою соціальної та практичної психології протягом 2017-2018 років спільно з Житомирською ОДА.

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ

№п/п	Назва вправи	Час (хв.)
Заняття № 3: Подолання труднощів у спілкуванні з дітьми з психічними розладами		90
1.	<i>Гра «Спільна справа»</i>	40
2.	<i>Вправа на емоційне розвантаження</i>	5
3.	<i>Інформаційне повідомлення «Міфи і факти про дітей із розладами здоров'я»</i>	10
4.	<i>Аналіз ситуацій «Що роботи, якщо....»</i>	15
5.	<i>Підсумки</i>	15

ЗМІСТ ЗАНЯТЬ

Лабораторне заняття № 3: Подолання труднощів у спілкуванні з дітьми з психічними розладами

№ п/п	Назва вправи	Час (хв.)	Основні етапи виконання	Примітка для тренера	Питання для обговорення	Ресурсне забезпечення
	<i>Гра «Спільна справа»</i>	40	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Об'єднання у мікрогрупи по 6 учасників ✓ Отримання ролей та імітація порушень розвитку ✓ Інструкція: виконати завдання (скласти танграм) ✓ Обговорення 	<p>Імітація порушень</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ розлади інтелектуального розвитку – 5 льодяників одночасно для розсмоктування; ця дитина читає інструкцію ✓ аутизм – пакет, одягнений на голову ✓ ДЦП - руки, перемотані скотчем ✓ розлади зору – шарф на очі, ✓ розлади слуху – вата у вуха ✓ ГРДУ – індивідуальне завдання заважати групі ✓ 	<p>Які відчуття були під час виконання завдання?</p> <p>Які труднощі виникали?</p> <p>Які ресурси для подолання труднощів використали?</p> <p>Що тепер розумієте про дітей із психічними розладами?</p>	<p>Танграми</p> <p>Інструкції для груп</p> <p>Льодяники</p> <p>Пакети</p> <p>Скотч</p> <p>малярний Шарфи</p> <p>Вата</p>
	<i>Вправа на емоційне розвантаження</i>	5	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Інструкція: тримаючи нитку, рухатися під музику таким чином, щоб нитка тримала форму кола ✓ Груповий танець ✓ Обговорення 	<p>Кілька разів слід зупинити музику, щоб скорегувати дії групи</p> <p>Під час танцю можна давати команди «підняти руки вгору», «опустити донизу», «активніші рухи ногами» тощо</p>	<p>Як почуваетесь?</p> <p>Чи готові до подальшої роботи?</p>	<p>Музичний запис</p> <p>Моток ниток для в'язання</p>

	<i>Інформаційне повідомлення «Міфи і факти про дітей із розладами здоров'я»</i>	10	✓ Інформаційне повідомлення про розлади інтелектуального розвитку, аутизм, ДЦП, ГРДУ, розлади зору, розлади слуху, ПТСР, тривожні розлади та синдром дауна ✓ Обговорення	Текст повідомлення – в додатках	Чи була важливою інформація? Чи зможете нею скористатися в житті?	Файл з презентацією
	<i>Аналіз ситуацій «Що роботи, якщо»</i>	15	✓ Об'єднання у 3 мікрогрупи ✓ Інструкція: Проаналізуйте задачу, заповніть схему та прийміть рішення про поведінку ✓ Презентація роботи мікрогруп	Об'єднання у мікрогрупи за картками з ролями (читає інструкцію, записує, готується доповідати, підтримує, критикує, висловлює загальноприйнят у думку, дає дорослі поради тощо) Схема прийняття рішень – у додатках	Чи описані ситуації траплялися в житті раніше? Чи готові тепер до таких ситуацій?	Схема прийняття рішень – для кожної підгрупи Ручки Картки із ситуаціями
	<i>Підсумки</i>	15	✓ Робота з очікуваннями ✓ Підведення підсумків	При роботі з очікуваннями стіна має перетворитися на міст, а стікери учасників – переміститися на місток або на другий берег	Які вправи виконували? Що нового дізналися? Як змінилося ставлення до дітей із психічними розладами?	Плакат із очікуваннями

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом основних понять	2 години
Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	2 години

Оцінювання

▪ участь в груповій роботі	1 оцінка
----------------------------	----------

Література

Основна література

1. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

Додаткова література

2. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
3. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник/ в 2 т. Т.1/ [за ред. В. Г. Панка, І. І. Цушко]. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 328 с.
4. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
5. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto /upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf>.

Контрольні питання і завдання:

1. Які є бар'єри у спілкуванні з дітьми з психічними розладами?
2. Як можна подолати бар'єри у спілкуванні з дітьми з психічними розладами?

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема. ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ ПСИХОЛОГОМ ІРЦ. ДОПОМОГА ДИТИНІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мета: ознайомити студентів з особливостями роботи над професійно-орієнтованим завданням.

Професійна спрямованість: навчитись складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

План

1. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням.
2. Специфіка до визначення клієнтського запиту.
3. Особливості планово-підготовчого етапу виконання ПОЗ.

Зміст лабораторного заняття:

1. Попрацювати з технологією до визначення клієнтського запиту.

Інструкція до виконання:

Оберіть одну із запропонованих ситуацій (додаток 2) та виконайте завдання етапу первинного аналізу проблеми та планово-підготовчого етапу.

Необхідні для заняття матеріали: алгоритм роботи над професійно-орієнтованим завданням.

Література

Основна література

1. Дилео Д. Детский рисунок: диагностика и интерпретация. – М: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 272 с.
2. Осипова А.А. Общая психокоррекция. Учебное пособие. – М.: Сфера, 2002. – 510 с.

3. Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. - Житомир, 2010. – 587 с.
4. Практикум по арт-терапии / Под ред. А. И. Копытина. – СПб.: Питер, 2001. – 448 с.
5. Психотерапия детей и подростков. 2-е изд. / Под ред. Ф. Кендалла. – СПб.: Питер, 2002. – 432 с.

Додаткова література

6. Лебедев С.Г. Психологический тренинг развития самосознания у подростков // Практична психологія і соціальна робота. – 2004. – №5. – С. 61-73.
7. Лютова Е. К. Шпаргалка для родителей / Е. К. Лютова, Г. Б. Моница. – СПб.: Речь, 2007. – 136 с.
8. Поліщук В. Негативні особистісні утворення в дітей молодшого шкільного віку // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - № 6. – С. 11-13.
9. Поліщук С.А. Розвиток вольових якостей у дітей молодшого шкільного віку // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - №4. – С. 12-14.
10. Пономаренко Л.И. Тренинг развития рефлексивности у подростков // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. – №3. – С. 8-17.
11. Тарарина Е.В. Практикум по арт-терапии: шкатулка мастера. Научно-методическое пособие. – Луганск: Элтон, 2013. – 160 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте структуру виконання професійно-орієнтованого завдання.
2. Охарактеризуйте вимоги до формування реалістичних очікувань у людини.

Тема на самостійне опрацювання

Тема. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Позааудиторне практичне завдання

Підготуйте інформацію про реалізацію прав в Україні.

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	2 години
--	----------

Оцінювання

▪ письмово виконане завдання	1 оцінка
------------------------------	----------

Література

Основна література

1. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. – 152 с.
2. Колупаєва А.А. та ін. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко О.М., О.І. Білозерська та ін. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.
3. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.

Додаткова література

4. Малишевська І. Інклюзивне освітнє середовище: генеза поняття [Текст] / Ірина Малишевська // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2016. - N 3. - С. 19-26..

МОДУЛЬ 3. НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Назви змістових модулів і тем	денна форма/ заочна форма					
	Всього годин	кількість годин				
		лекції	практичні	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
МОДУЛЬ 3. НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ						
Змістовий модуль 4. Освітні послуги в інклюзивному середовищі						
Тема. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами	5/2	4				1/2
• Дитина з особливими освітніми потребами в закладах освіти	3/2		2			1/2
• Психофізичний розвиток дітей: особливості педагогічної взаємодії (1)	3/4		2/2			1/2
• Психофізичний розвиток дітей: особливості педагогічної взаємодії (2)	4/5		2/2			2/3
Разом за змістовим модулем 4	15/13	4	6/4			5/9
Змістовий модуль 5. Співпраця з батьками в інклюзивному середовищі						
• Батьки як партнери в роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби	3/4		2/2			1/2
• Відповідальність батьків за виховання та розвиток дітей, які мають особливі освітні потреби	3/3		2			1/3
• Психологічний супровід батьків, які виховують дитину з особливими освітніми потребами	3/4			2/2		1/2
тсо Форми командної підтримки в освітньому середовищі	2/2					2/2
Професійно-орієнтоване завдання	4/4				4/4	
Разом за змістовим модулем 5	15/17		4/2	2/2	4/4	9/15
Разом за модулем 3	30/30	4/-	10/6	2/2	4/4	10/18

Кількість оцінюваних занять у III модулі: **5** практичних занять, **1** лабораторне заняття.

Для зарахування I модуля студенти мають одержати не менше **6 оцінок** (це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

Обов'язкові види робіт:

- опрацювання питань та завдань з плану практичного заняття;
- опрацювання основних понять;
- опрацювання першоджерел;
- засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання.

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Мета: ознайомити студентів із особливостями організації психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Професійна спрямованість: розвивати уміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями; навички міжособистісної взаємодії.

План

1. Робота команди психолого-педагогічного супроводу дитини.
2. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей (за нозологіями).

Основні поняття	<i>психолого-педагогічний супровід, корекційно-розвиткові заняття</i>
------------------------	---

Література

Основна література

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія / А.А. Колупаєва. – К. : СаммітКнига, 2009. – 272 с.
2. Колупаєва А.А. та ін. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко О.М., О.І. Білозерська та ін. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.
4. Положення про інклюзивно-ресурсний центр від 12 липня 2017 р. № 545 із змінами внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018.
5. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.
6. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: [http:// dfrr.minregion.gov.ua/foto upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf](http://dfrr.minregion.gov.ua/foto%20upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf).
7. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с.

Додаткова література

8. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – ІваноФранківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. – 152 с.
9. Нова українська школа концептуальні засади реформування середньої школи, 2017.
10. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
11. Сайко Х.Я. Готовність майбутніх корекційних педагогів до роботи з дітьми з аутизмом / Х.Я. Сайко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. / за ред. В. М. Синьова. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2017. – Вип. 34. – Сер. № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – С. 157 – 163.
12. Серія видань «Концептуалізація інклюзивної освіти та його контекстуалізація в рамках Місії
13. Ткачева В. В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: учеб. пособие / В. В. Ткачева. – М. : АСТ ; Астрель, 2007. – 318 с.
14. ЮНІСЕФ Технічний путівник Видання © Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ). – 2014 р.

ПРАКТИЧНИЙ КУРС

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема 2. Психофізичний розвиток дітей: особливості педагогічної взаємодії

Мета: поглиблювати знання про інклюзивну освіту

Професійна спрямованість: розуміння основних проблем, що виникають при впровадженні інклюзивної освіти.

План

1. Особливості розвитку дітей з ООП.
2. Розвиток людини та його чинники: ендогенні та екзогенні.
3. Порушення розвитку дитини.
4. Технології використання МКФ-ДП в освіті.

Основні поняття	<i>Розвиток людини, біологічний розвиток, психічний розвиток, соціальний розвиток, духовний розвиток, дизонтогенез, психофізичний розвиток дитини, дитина з ООП, порушення функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків, соціалізація дитини з ООП, інклюзивне освітнє середовище, особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, розумне пристосування, універсальний дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, доступність, спеціальний заклад освіти, опорний заклад освіти, психолого-педагогічна оцінка, психолого-педагогічні послуги, освітня послуга, освітня субвенція.</i>
------------------------	--

ІНДЗ	Підготуйте презентацію (10-15 слайдів) за одним із вищенаведених теоретичних питань
------	---

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом основних понять	1 година
Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	1 година

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ участь в груповій роботі	1 оцінка

Література

Основна література

1. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

Додаткова література

3. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Опишіть особливості розвитку дітей з ООП
2. Що означає категорія «екзогенні чинники розвитку»?
3. Дайте визначення МКФ-ДП?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5-6

Тема 2. Психофізичний розвиток дітей: особливості педагогічної взаємодії

Мета: поглиблювати знання про інклюзивну освіту.

Професійна спрямованість: розуміння основних проблем, що виникають при впровадженні інклюзивної освіти.

План

1. Індивідуальний підхід у проектуванні етапів соціалізації дитини з ООП:
 - Особливості педагогічної взаємодії з дітьми з порушеннями зору
 - Особливості педагогічної взаємодії з дітьми з порушеннями слуху
 - Особливості педагогічної взаємодії з дітьми з порушеннями мовлення
 - Особливості педагогічної взаємодії з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату
 - Особливості педагогічної взаємодії з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку
 - Особливості педагогічної взаємодії з дітьми з розладами аутистичного спектру
 - Особливості педагогічної взаємодії з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю

Основні поняття	<i>Розвиток людини, біологічний розвиток, психічний розвиток, соціальний розвиток, духовний розвиток, дизонтогенез, психофізичний розвиток дитини, дитина з ООП, порушення функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків, соціалізація дитини з ООП, інклюзивне освітнє середовище, особа з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, розумне пристосування, універсальний дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, доступність, спеціальний заклад освіти, опорний заклад освіти, психолого-педагогічна оцінка, психолого-педагогічні послуги, освітня послуга, освітня субвенція.</i>
------------------------	--

Групова робота	<p>Інструкція до роботи на практичному занятті 5.</p> <p>1. Практичні завдання</p> <p>Практичне завдання 1.</p> <p>Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання приходить шестеро дітей з порушеннями зору (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти з порушеннями зору. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.</p> <p>Практичне завдання 2.</p> <p>Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання приходить четверо дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.</p> <p>Практичне завдання 3.</p> <p>Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання</p>
----------------	---

приходить семеро дітей з порушеннями слуху (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти з порушеннями слуху. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.

Практичне завдання 4.

Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання приходить троє дітей з порушеннями мовлення (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти з порушеннями мовлення. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.

Практичне завдання 5.

Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання приходить четверо дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти з порушеннями опорно-рухового апарату. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.

Практичне завдання 6.

Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання приходить двоє дітей з порушеннями інтелектуального розвитку (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти з порушеннями інтелектуального розвитку. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.

Практичне завдання 7.

Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання приходить двоє дітей з розладами аутистичного спектру (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти з розладами аутистичного спектру. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.

Практичне завдання 8.

Ви працюєте шкільним психологом. У цьому навчальному році до школи на навчання приходить двоє дітей із затримкою психічного розвитку (в різні класи). Директор школи звертається до Вас із проханням запланувати і провести в школі навчальний семінар для вчителів з проблеми організації педагогічної взаємодії в класі, де навчаються діти із затримкою психічного розвитку. Складіть розгорнутий план семінару. Підготуйте наочність (слайди, таблиці). Продемонструйте частину виступу перед учителями.

Інструкція до роботи на практичному занятті 5-6.

1. Студенти по черзі презентують результати роботи (виступ із презентацією).

	2. Відповіді на запитання, підсумовування результатів обговорення.
ІНДЗ	Підготуйте текст виступу і презентацію за одним із вищенаведених практичних завдань

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом основних понять	1 година
Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	2 години

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ участь в груповій роботі	1 оцінка

Література

Основна література

1. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015-2016 навчальному році. // Режим доступу: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

Додаткова література

3. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупасової А.А. – Київ, 2010. – 363 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Опишіть особливості розвитку дітей з ООП

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема. Батьки як партнери в роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби

Мета: поглиблювати знання про особливості роботи з батьками в освітньому середовищі.

Професійна спрямованість: вміти обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; навчитися складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

План

1. Проблема соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.
2. Психологічний супровід батьків у процесі зарахування дитини до закладу освіти.
3. Зміст інформативної бесіди психолога з батьками дитини, яка зарахована до інклюзивного класу.

Основні поняття	<i>інклюзивне освітнє середовище, інклюзивне навчання, індивідуальний навчальний план, універсальний дизайн у сфері освіти, інвалідність, особи з інвалідністю, психолого-педагогічні послуги, психоедукація батьків</i>
------------------------	--

Групова робота	Інструкція до роботи на занятті. 1. Сформулюйте правила створення атмосфери довіри та доброзичливості під час бесіди психолога з батьками дитини, яка зарахована до інклюзивного класу. 2. Напишіть план-конспект бесіди з батьками дитини, яка зарахована до інклюзивного класу. Варіанти для роботи в підгрупах:
----------------	--

	а) батьки дитини, яка має ДЦП б) батьки дитини, яка має розлад аутичного спектру в) батьки дитини, яка має затримку психічного розвитку
ІНДЗ	Опишіть можливі труднощі під час інформативної бесіди з батьками.

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом теоретичних питань	1 година
--	----------

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ участь в груповій роботі	1 оцінка

Література

Основна література

1. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. – 152 с.
2. Васильковская С.В., Горностай П.П. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи. – К.: Вища школа, 1996. – 192 с.
3. Венар Чарльз, Кериг Патрисия. Психопатология развития детского и подросткового возраста (под науч. ред. А. Алексеева). – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 384 с.
4. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.
5. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання [Текст] : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук ; М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук, Ін-т спец. педагогіки. - Київ : Наук. світ, 2010. - 195 с. ()
6. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія / А.А. Колупаєва. – К. : СаммітКнига, 2009. –272 с.
7. Морозова Т.И., Морозов С.А. Мир за стеклянной стеной. Книга для родителей аутичных детей. – М.: Сигналь, 2002. – 250 с.

Додаткова література

8. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
9. Скрипник Т.В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-мет. посіб. / Т.В. Скрипник. – К.: «Гнозіс», 2013. – 60 с.
10. Суковський Є. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей: poradnik для батьків / Є. Суковський. – Львів : Колесо, 2008. – 144 с.
11. Шапаренко Г.В. Мають право мати право / Г.В. Шапаренко // Управління освітою. – 2012. - №1(277). – 15-18.
12. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте проблему соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.
2. Опишіть специфіку психологічного супроводу батьків у процесі зарахування дитини до закладу освіти.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8

Тема. Відповідальність батьків за виховання та розвиток дітей, які мають особливі освітні потреби

Мета: поглиблювати знання про особливості роботи з батьками в освітньому середовищі.

Професійна спрямованість: презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців; вміти обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; навчитися складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

План

1. Характеристика ігор та вправ, які можуть використовувати батьки в роботі з дітьми, які мають порушення зору.
2. Заняття з дітьми, які мають порушення слуху.
3. Взаємодія з дітьми, які мають порушення мовлення.
4. Вправи з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату.
5. Допомога батьків дітям із затримкою психічного розвитку та порушеннями інтелектуального розвитку.
6. Взаємодія з дітьми, які мають розлади аутичного спектру.

Основні поняття	<i>порушення зору, порушення слуху, порушення мовлення, порушення опорно-рухового апарату, затримка психічного розвитку, розлади аутичного спектру</i>
------------------------	--

Групова робота	Інструкція до роботи на занятті. Підберіть ігри та вправи для роботи батьків з дітьми, які мають ООП. Варіанти для роботи в підгрупах: <ul style="list-style-type: none">– дитини, яка має порушення зору– дитини, яка має порушення слуху– дитини, яка має порушення мовлення– дитини, яка має порушення опорно-рухового апарату– дитини, яка має затримку психічного розвитку– дитини, яка має розлади аутичного спектру
ІНДЗ	Опишіть можливі труднощі під час роботи з дітьми.

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Ознайомлення зі змістом теоретичних питань	1 година
--	----------

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ участь в груповій роботі	1 оцінка

Література

Основна література

1. Венар Чарльз, Кериг Патрисия. Психопатология развития детского и подросткового возраста (под науч. ред. А. Алексеева). – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 384 с.
2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.

3. Психологическое здоровье детей и подростков / Под редакцией И.В. Дубровиной. – М., 2000. – 243 с.
4. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання [Текст] : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук ; М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук, Ін-т спец. педагогіки. - Київ : Наук. світ, 2010. - 195 с. ()
5. Морозова Т.И., Морозов С.А. Мир за стеклянной стеной. Книга для родителей аутичных детей. – М.: Сигналь, 2002. – 250 с.
6. Шульженко Д.І. Аутизм – не вирок / Шульженко Д.І. – Львів: Кальварія, 2010. – 224 с.
7. Янушко Е.А. Игры с аутичным ребенком. Установление контакта, способы взаимодействия, развитие речи, психотерапия. – М.: Теревинф, 2004. – 185 с.

Додаткова література

8. Задорожня О. Г. Інтегроване заняття за мотивами віршованої казки Н. Забіли "Гусі-лебеді" для дітей із ЗПР та розладами аутичного спектру [Текст] / О. Г. Задорожня // Логопед : наук.-метод. журн. - 2017. - N 5. - С. 44-47.
9. Каган В.Е. Аутизм / В.Е. Каган // Детская патопсихология: Хрестоматия / Сост. Н.Л. Белопольская. – М.: «Когито-Центр», 2000. – С. 205-207.
10. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
11. Скрипник Т.В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-мет. посіб. / Т.В. Скрипник. – К.: «Гнозис», 2013. – 60 с.
12. Суковський Є. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей: poradnik для батьків / Є. Суковський. – Львів : Колесо, 2008. – 144 с.
13. Шапаренко Г.В. Мають право мати право / Г.В. Шапаренко // Управління освітою. – 2012. - №1(277). – 15-18.
14. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Опишіть специфіку роботи батьків з дітьми, які мають особливі освітні потреби.

ЛАБОРАТОРНИЙ КУРС

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ. ДОПОМОГА ДИТИНІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мета: робота над особливостями роботи над професійно-орієнтованим завданням.

Професійна спрямованість: презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців; навчитись складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

План

1. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням.
2. Особливості етапу практичної роботи, звітно-підсумкового етапу та етапу самоаналізу виконання ПОЗ.

Зміст лабораторного заняття:

1. Технологія надання психологічної допомоги.

Інструкція до виконання:

Виконайте завдання етапу практичної роботи та етапу самоаналізу.

Необхідні для заняття матеріали: алгоритм роботи над професійно-орієнтованим завданням.

Література

Основна література

1. Осипова А.А. Общая психокоррекция. Учебное пособие. – М.: Сфера, 2002. – 510 с.
2. Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. І доп. - Житомир, 2010. – 587 с.
3. Практикум по арт-терапии / Под ред. А. И. Копытина. – СПб.: Питер, 2001. – 448 с.
4. Психотерапия детей и подростков. 2-е изд. / Под ред. Ф. Кендалла. – СПб.: Питер, 2002. – 432 с.

Додаткова література

5. Лебедев С.Г. Психологический тренинг развития самосознания у подростков // Практична психологія і соціальна робота. – 2004. – №5. – С. 61-73.
6. Лютова Е. К. Шпаргалка для родителей / Е. К. Лютова, Г. Б. Моница. – СПб.: Речь, 2007. – 136 с.
7. Поліщук В. Негативні особистісні утворення в дітей молодшого шкільного віку // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - № 6. – С. 11-13.
8. Поліщук С.А. Розвиток вольових якостей у дітей молодшого шкільного віку // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - №4. – С. 12-14.
9. Пономаренко Л.И. Тренинг развития рефлексивности у подростков // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. – №3. – С. 8-17.
10. Тарарина Е.В. Практикум по арт-терапии: шкатулка мастера. Научно-методическое пособие. – Луганск: Элтон, 2013. – 160 с.

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте вимоги до надання психологічної допомоги та складання програми саморозвитку.

Тема на самостійне опрацювання

Тема. ФОРМИ КОМАНДНОЇ ПІДТРИМКИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Позааудиторне практичне завдання

Розробіть план командної підтримки дитини з ООП в освітньому середовищі.

Ліміт часу на виконання завдань для самостійної роботи

Опрацювання літератури та виконання завдань до заняття	2 години
--	----------

Оцінювання

▪ письмово виконане завдання	1 оцінка
------------------------------	----------

Література

Основна література

1. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. – 152 с.
2. Колупаєва А.А. та ін. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко О.М., О.І. Білозерська та ін. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.
3. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.

Додаткова література

4. Малишевська І. Інклюзивне освітнє середовище: генеза поняття [Текст] / Ірина Малишевська // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2016. - N 3. - С. 19-26..

ЗАВДАННЯ ДО АУДИТОРНОЇ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Умовою допуску до АКР є зарахування всіх видів робіт, передбачених програмою курсу та проходження перевірки рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання.

I. Тестове завдання (10 завдань, за правильне виконання завдання – 2 бали). Максимальна кількість балів – 20.

Приклад тестового завдання:

Документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання - це:

- а) індивідуальна програма розвитку;
- б) індивідуальний навчальний план;
- в) індивідуальна навчальна програма;
- г) індивідуальний освітній план.

II. Теоретичне питання (оцінюються від 0 до 30 балів).

Максимальна кількість балів – 30.

1. Поняття та особливості інклюзивної освіти.
2. Міжнародні документи як основа розвитку інклюзивної освіти в Україні.
3. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.
4. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.
5. Сутність інклюзивного навчання.
6. Характеристика міжнародних документів з прав людини.
7. Нормативно-правова база у сфері інклюзивної освіти України.
8. Досвід інклюзивної освіти за кордоном.
9. Деонтологічні засади функціонування інклюзивної освіти.
10. Мережа закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами.
11. Стереотипи у сфері інклюзивної освіти.
12. Нормативно-правова база діяльності ІРЦ. Загальні положення про діяльність ІРЦ.
13. Завдання та функції ІРЦ. Кадрове забезпечення ІРЦ. Організація проведення комплексної оцінки розвитку дитини.
14. Правове регулювання діяльності ІРЦ. Зміст, завдання та функції ІРЦ. Оснащення кабінетів ІРЦ.
15. Вимоги до педагогічних працівників ІРЦ. Етика праці педагогічних працівників ІРЦ.
16. Посадова інструкція психолога ІРЦ. Особливості застосування методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD. Умови застосування методик WISC-IV, LEITER-3, CONNERS-3, PEP-3, CASD психологом ІРЦ.
17. Попередження негативного ставлення до дитини з особливими освітніми потребами в закладах освіти.
18. Психолого-педагогічний супровід дитини в закладах освіти. Розробка та впровадження індивідуальної програми розвитку як важливе завдання команди супроводу.
19. Особливості роботи педагогічних працівників із дітьми, які мають порушення зору. Заняття з дітьми, які мають порушення слуху.
20. Взаємодія педагогічних працівників з дітьми, які мають порушення мовлення. Форми роботи з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату.

- 21.Допомога педагогічних працівників дітям із затримкою психічного розвитку та порушеннями інтелектуального розвитку.
22. Взаємодія педагогічних працівників з дітьми, які мають розлади аутичного спектру. Специфіка оцінювання результатів інклюзивного навчання.
- 23.Проблема соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.
24. Психологічний супровід батьків у процесі зарахування дитини до закладу освіти. Зміст інформативної бесіди з батьками.
- 25.Характеристика ігор та вправ, які можуть використовувати батьки в роботі з дітьми, які мають особливі освітні потреби.

III. Професійно-орієнтоване завдання (виконується під час вивчення навчальної дисципліни).

Максимальна кількість балів – 50.

**Список літератури до навчальної дисципліни
«Робота психолога в інклюзивно-ресурсному центрі»**

Список основної літератури

1. Бевзюк М. С. Критерії готовності майбутніх учителів початкових класів до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання / М. С. Бевзюк // Молодий вчений. – № 12 (39) грудень, 2016. – С. 397-400.
2. Брызгунов И. П. Непоседливый ребенок или все о гиперактивных детях / И.П. Брызгунов, Е. В. Касатикова. – М. : Изд-во Ин-та психотерапии, 2008. – 208 с.
3. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / О. Б. Будник. – Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. – 152 с.
4. Васьковская С.В., Горностай П.П. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи. – К.: Вища школа, 1996. – 192 с.
5. Венар Чарльз, Кериг Патрисия. Психопатология развития детского и подросткового возраста (под науч. ред. А. Алексеева). – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 384 с.
6. Дейвід Вестбрук. Подолати депресію / пер. з англ. Діани Бузько; наук. ред. Катерина Явна. (Серія «Сам собі психотерапевт»). Львів: Видавництво Свічадо, 2016. – 94 с.
7. Делова Т.Б. Некоторые нейродинамические предпосылки в коррекции поведения у детей / Т.Б. Делова // Детская патопсихология: Хрестоматия / Сост. Н.Л. Белопольская. – М.: «Когито-Центр», 2000. – С. 297-302.
8. Демченко І.І. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти», 13.00.03 «Корекційна педагогіка» / І. І. Демченко. – Умань, 2016. – 46 с.
9. Кайл Р. Детская психология: Тайны психики ребенка (серия «Психологическая энциклопедия»). – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 416 с.
10. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання [Текст] : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук ; М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук, Ін-т спец. педагогіки. - Київ : Наук. світ, 2010. - 195 с. ()
11. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія / А.А. Колупаєва. – К. : СаммітКнига, 2009. –272 с.
12. Колупаєва А.А. та ін. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко О.М., О.І. Білозерська та ін. – К. : А.С.К., 2012. – 308 с.
13. Лебединская К.С., Райская М.М., Грибанова Г.В. Подростки с нарушениями в аффективной сфере / К.С. Лебединская, М.М. Райская, Г.В. Грибанова // Детская патопсихология: Хрестоматия / Сост. Н.Л. Белопольская. – М.: «Когито-Центр», 2000. – С. 272-284.
14. Логопедія [Текст] : підручник / М-во освіти і науки України ; за ред. М. К. Шеремет. - 2-ге, перероб. та доповн. - Київ : Слово, 2010. – 664 с.
15. Морозов С.А. Аутизм: методологические аспекты коррекции. – М.: Сигналь, 2002. – 177 с.
16. Морозова Т.И., Морозов С.А. Мир за стеклянной стеной. Книга для родителей аутичных детей. – М.: Сигналь, 2002. – 250 с.
17. Мэш Э., Вольф Д. Детская патопсихология. Нарушения психики ребенка. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с.
18. Овчарова Р.В. Практическая психология в начальной школе. – М.: “Сфера”, 2001. – С. 135-182.
19. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования. – М.: “Сфера”, – 2000. – С. 30-100.
20. Онищенко Т. Документальний супровід створення інклюзивно-ресурсного центру [Текст] / Тетяна Онищенко, Юлія Попова // Практика упр. дошк. закл. : спеціаліз. журн. - 2018. - N 5. - С. 24-31.
21. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-

- методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.
22. Подолання логопедичних проблем молодших школярів [Текст] / упоряд.: Т. Бишова, О. Кондратюк. - Київ : Шк. світ : Л. Галіцина, 2006. – 125 с.
 23. Полное руководство по детской психотерапии / Пер. с англ. Ю. Брянцевой. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 640 с.
 24. Положення про інклюзивно-ресурсний центр від 12 липня 2017 р. № 545 із змінами внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018.
 25. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с.
 26. Психическое здоровье // Психология менеджмента: Учебник / Под ред. Никифорова Г.С. – СПб: Изд-во СПб ун-та, 2000. – С.335-343.
 27. Психологическое здоровье детей и подростков / Под редакцией И.В. Дубровиной. – М., 2000. – 243 с.
 28. Психотерапия детей и подростков. 2-е изд. / Под ред. Ф. Кендалла. – СПб.: Питер, 2002. – 432 с.
 29. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. – Київ, 2010. – 363 с.
 30. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору. – Режим доступу: http://dfrf.minregion.gov.ua/foto_upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf.
 31. Ремшидт Х. Аутизм. Клинические проявления, причины и лечение. – М.: Медицина, 2003. – 156 с.
 32. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги. Практичне керівництво / О. Романчук. – Л. : Крео, 2011. – 324 с.
 33. Романчук Олег. Розлади спектру аутизму в запитаннях та відповідях. – Львів: Колесо, 2010. – 168 с.
 34. Скрипник Т.В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-мет. посіб. / Т.В. Скрипник. – К.: «Гнозис», 2013. – 60 с.
 35. Суковський Є. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей: poradnik для батьків / Є. Суковський. – Львів : Колесо, 2008. – 144 с.
 36. Тимофієва М.П. Психологія здоров'я: Навчальний посібник / М.П. Тимофієва, О.В. Двіжона. – Чернівці: Книги – XXI, 2009. – 296 с.
 37. Ткачева В. В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: учеб. пособие / В. В. Ткачева. – М. : АСТ ; Астрель, 2007. – 318 с.
 38. Турецька Х.І., Шляхтіна М.А. Психологічні чинники ставлення педагогів до інклюзивної освіти // Вища освіта України – Додаток 2 до №3, том IV (29) – 2011 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» . – С.669-675.
 39. Чуприков А.П. Расстройства спектра аутизма: медицинская и психолого-педагогическая помощь / А.П. Чуприков, А.М. Хворова. – Изд. 2-е дополн. – Львов: Мс, 2013. – 272 с.
 40. Шапаренко Г.В. Мають право мати право / Г.В. Шапаренко // Управління освітою. – 2012. - №1(277). – 15-18.
 41. Шипицина Л.М. Детский аутизм. – М.: Дидактика Плюс, 2001. – 200 с.
 42. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с.
 43. Шульженко Д.І. Аутизм – не вирок / Шульженко Д.І. – Львів: Кальварія, 2010. – 224 с.
 44. Янушко Е.А. Игры с аутичным ребенком. Установление контакта, способы взаимодействия, развитие речи, психотерапия. – М.: Теревинф, 2004. – 185 с.

Список додаткової літератури

1. Алёхина С. В. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании / С. В. Алёхина // Психологическая наука и образование. – 2011. – № 1. – С. 31–54.

2. Андрос М.Є. Психічне здоров'я особистості: психологічне консультування керівників шкіл / М.Є Андрос // Освіта і управління. – Том 2. – 1998. – № 2. – С.64.
3. Баевский Р.М. Проблемы здоровья и нормы: точка зрения физиолога / Р.М. Баевский // Клиническая медицина. – 2000. – № 4. – С.18-25.
4. Бачерніков Н.Є. Философские вопросы психиатрии / Н.Є. Бачерніков, В.П. Петленко, Є.А. Щербина. – К., 1985. – С.35-36.
5. Блінова Г. Й. Дидактичний матеріал для подолання дислексії у дітей [Текст] / Г.Й. Блінова, О. Р. Черпіта. – Київ : Рад. шк., 1984. – 127 с.
6. Богучарова О.І. Шкільні страхи шестирічок та їх запобігання завдяки поведінці опанування // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. – № 5. – С. 1-3.
7. Данілавічюте Е. Діти з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі [Текст] / Еляна Данілавічюте // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2018. - N 3. - С. 7-19.
8. Дислексія : діагностика та корекц.-відновлюв. робота з дітьми : [інформ.-навч. вид.] / Тамара Іванова ; [упоряд.: Тетяна Шаповал]. - 2017. - 107 с. : табл. - (Бібліотека "Шкільного світу")
9. Діжовська Т. Розвиток творчих здібностей учнів з особливими освітніми потребами [Текст] / Т. Діжовська // Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання : наук.-метод. журн. . - 2013. - N 1. - С. 45-46.
10. Єрошова М. Механізми реалізації "the son-rise program" у процесі корекційно-реабілітаційної роботи з аутичними дітьми [Текст] / Марія Єрошова // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2017. - N 2. - С. 70-78.
11. Задорожня О. Г. Інтегроване заняття за мотивами віршованої казки Н. Забіли "Гусі-лебеді" для дітей із ЗПР та розладами аутичного спектру [Текст] / О. Г. Задорожня // Логопед : наук.-метод. журн. - 2017. - N 5. - С. 44-47.
12. Каган В.Е. Аутизм / В.Е. Каган // Детская патопсихология: Хрестоматия / Сост. Н.Л. Белопольская. – М.: «Когито-Центр», 2000. – С. 205-207.
13. Калити́евская Е.Р. Психическое здоровье как способ бытия в мире: от объяснения к переживанию / Е.Р. Калити́евская// Психология с человеческим лицом: Гуманистическая перспектива в постсоветской психологии. – М, 1999. – С.231-239.
14. Каплієнко А. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в позашкільних закладах [Текст] / Анастасія Каплієнко // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2018. - № 2. - С. 65-75.
15. Компанець Н. Проекція проблем розвитку дитини на рівні піраміди навчання Вільямса та Шеленбергера [Текст] / Наталія Компанець // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2017. - N 1. - С. 60-69.
16. Кульчицька Н. В. Дислексія і дисграфія: що це таке? [Текст] / Н. В. Кульчицька // Логопед : наук.-метод. журн. - 2014. - N 5. - С. 38-43
17. Лебедев С.Г. Психологический тренинг развития самосознания у подростков // Практична психологія і соціальна робота. – 2004. – №5. – С. 61-73.
18. Луценко І. Актуальні питання організації діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі [Текст] / Інна Луценко // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2016. - N 4. - С. 7-13
19. Луценко І. Організаційні та нормативно-правові аспекти запровадження інклюзивної освіти у дошкільних навчальних закладах [Текст] / Інна Луценко // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2016. - N 2. - С. 44-49.
20. Луценко І. Організація діяльності асистента вчителя: досвід Чехії [Текст] / Інна Луценко // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing :

наук., навч., інформ. журн. - 2018. - № 1. - С. 64-71.

21. Лютова Е. К. Шпаргалка для родителей / Е. К. Лютова, Г. Б. Моница. – СПб.: Речь, 2007. – 136 с.
22. Мазур А.В. Арт-терапія та дитяча гра як засоби корекції страху у дошкільників та дітей 6-7 років // Практична психологія і соціальна робота, 2001. – №6. – С. 5-11.
23. Мазур А.В. Страх як психологічна проблема особистості // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - № 3. – С. 25-28.
24. Максимова Н. Психокорекційна робота з молодшими школярами // Психолог. – 2002. - № 37. – С. 6-8.
25. Максимова Н.Ю., Милютіна Е.Л., Пискун В.М. Основы детской патопсихологии: Учебное пособие. – К.6 НППЦ Перспектива, 1999. – С. 118-200.
26. Малишевська І. Інклюзивне освітнє середовище: генеза поняття [Текст] / Ірина Малишевська // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2016. - N 3. - С. 19-26.
27. Марушкіна О.Є. Проблема шкільної дезадаптації у дітей молодшого шкільного віку // Практична психологія і соціальна робота. – 2003. - № 2-3. – С. 10-12.
28. Мігалуш А.О. Виховання толерантного ставлення до людей з особливими потребами в інклюзивних закладах освіти / А.О. Мігалуш // Вісник Житомирського державного університету. – 2009. – Випуск 46. Педагогічні науки. – С. 88-91.
29. Недозим І. Науково доказові методики формування соціального інтелекту у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутичного спектра [Текст] / Інна Недозим // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2018. - N 2. - С. 45-54.
30. Петраков Б.Д. Психическое здоровье народов мира в 20 веке / Б.Д. Петраков, А.Б.Петракова. – М.; 1984.– 61 с.
31. Пивоварова Г. С. Проблема психологічної готовності вчителів до роботи з інклюзивними дітьми / Г. С. Пивоварова // Система надання освіти дітям з особливими потребами в умовах сучасного навчального закладу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 14 грудня 2016 р.). – Лисичанськ: ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка». – Лисичанськ: ФОП Пронькіна К.В. – 2016. – С.103–104.
32. Поліщук В. Негативні особистісні утворення в дітей молодшого шкільного віку // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - № 6. – С. 11-13.
33. Поліщук С.А. Розвиток вольових якостей у дітей молодшого шкільного віку // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - №4. – С. 12-14.
34. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: вивчаємо документ за 5 хвилин [Текст] // Практика упр. дошк. закл. : спеціаліз. журн. - 2017. - N 8. - С. 11-13.
35. Пономаренко Л.И. Тренинг развития рефлексивности у подростков // Практична психологія і соціальна робота. – 2002. - №3. – С. 8-17.
36. Психокоррекционная работа по предупреждению агрессивности детей младшего школьного возраста // Практична психологія і соціальна робота. – 1998. – №1-2. – С. 12-14.
37. Психология. Словарь / Под общей ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
38. Ребер А. Большой толковый психологический словарь / А.Ребер. – М.: Вече-Аст., 2000. – Т.1. – С.141.
39. Савчук З. Психологічна готовність учителя до роботи в інклюзивному просторі: теоретичний аспект [Текст] / Зоряна Савчук, Лілія Москалюк // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2017. - N 2. - С. 42-47.
40. Сайко Х.Я. Готовність майбутніх корекційних педагогів до роботи з дітьми з аутизмом / Х.Я. Сайко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. / за ред.

В. М. Синьова. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2017. – Вип. 34. – Сер. № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – С. 157 – 163.

41. Сак Т. Індивідуалізація навчання учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі [Текст] / Тамара Сак // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2014. - N 4. - С. 18-23.
42. Сак Т. Індивідуальний навчальний план учня з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі [Текст] / Тамара. Сак, Раду Процюк // Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання : наук.-метод. журн. . - 2010. - № 3. - С. 12-16
43. Скрипник Т. Розлади аутичного спектра [Текст] / Тетяна Скрипник // Психолог : всеукр. газ. для психологів, учителів, соц. педагогів. - 2018. - N 3/4. - С. 78-83
44. Славута О. І. Дислексія - хвороба геніїв [Текст] / О. І. Славута // Логопед : наук.-метод. журн. - 2013. - N 4. - С. 40-45
45. Соколова Г. Теоретичні аспекти психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в психолого-педагогічних дослідженнях [Текст] / Ганна Соколова // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2018. - N 2. - С. 36-44.
46. Софій Н. Інтегрований супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу [Текст] / Наталія Софій // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2017. - N 2. - С. 89-96.
47. Таранченко О. Соціальне інтегрування: ключовий концепт інклюзії [Текст] / Оксана Таранченко // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2017. - N 3. - С. 7-15.
48. Тимофієва М.П. Духовність як чинник формування психічного здоров'я особистості / М.П. Тимофієва // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 414-415. Філософія. Чернівці: Рута, 2008. – С.23-27.
49. Удич З. І. Інклюзивна освіта – перспективний напрям розвитку науково-педагогічних шкіл в Україні [Текст] / З. І. Удич // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : наук. журн. / Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, М-во освіти і науки України. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. - Вип. 4 (95): Педагогічні науки. - С. 213-219.
50. Федоренко О. Інклюзивне навчання: оцінювання учнів з особливими освітніми потребами [Текст] / Оксана Федоренко // Особлива дитина: навчання і виховання = Exceptional child: teaching and upbringing : наук., навч., інформ. журн. - 2018. - N 2. - С. 76-86.
51. Шаповалова І. Вплив засобів фізичної реабілітації на дітей з раннім дитячим аутизмом та з розладами спектру аутизму [Текст] / І. Шаповалова, А. Псарьова // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. - Житомир : Євенок О. О., 2017. - Вип. 4 (23). - С. 288-292.
52. Яковлева С. До питання психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії [Текст] / Світлана Яковлева // Вища шк. : наук.-практ. вид. - 2017. - N 5/6. - С. 85-94.
53. Sayko Khristina. Psychological characteristics of emotional intelligence of teachers working with children with developmental disorders / K. Sayko // The Journal of Education Culture and Society / The international scientific journal by Aleksander Kobylarek. – No. 2. – Wroclaw, 2013. – P. 29-35.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
2. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/>.
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: 6. www.dnpb.gov.ua.
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
1. <http://adhd.org.ua/>
2. <http://www.uaua.info>
3. <https://uccbt.com.ua>
4. <http://www.okr.kiev.ua/epr/>
5. <http://www.psychiatry.ua/books/psyther/paper09.htm>
6. <http://psyter.com.ua/psikhoterapija-1/>
7. www.autism.in.ua
8. www.autism.com.ua
9. www.asperger.at.ua
10. www.autism-contact.org.ua
11. www.autism-spectrum.org.ua
12. <http://psihomed.com/povedencheskaya-psihoterapiya/>

Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій (презентації); навчальна програма; нормативні документи; ілюстративні (відео) матеріали.

ДОДАТКИ

Додаток 1 **СЛОВНИК**

Інклюзивне освітнє середовище - сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/39661>

Особа з особливими освітніми потребами - особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту. Закон України Про освіту

Інклюзивне навчання - система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників. Закон України Про освіту

Індивідуальний навчальний план - документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється закладом освіти у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів. Закон України Про освіту

Розумне пристосування - запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій і адаптацій з метою забезпечення реалізації особами з особливими освітніми потребами конституційного права на освіту нарівні з іншими особами. Закон України Про освіту

Універсальний дизайн у сфері освіти - дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну. Закон України Про освіту

Інвалідність - поняття, яке еволюціонує, і що інвалідність є результатом взаємодії, яка відбувається між людьми, які мають порушення здоров'я, і відносницькими та середовищними бар'єрами і яка заважає їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими. Конвенція про права осіб з інвалідністю

Особи з інвалідністю - особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими. Конвенція про права осіб з інвалідністю

Доступність – доступ осіб з інвалідністю нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах. Конвенція про права осіб з інвалідністю

Спеціальний заклад освіти - юридична особа, основним видом діяльності якої є освітня діяльність, спрямована на навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами, зокрема тими, що спричинені порушенням розвитку та інвалідністю. Закон України Про освіту

Опорний заклад освіти - це заклад загальної середньої освіти, що має зручне розташування для підвезення дітей з інших населених пунктів, забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами, має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу та спроможний забезпечувати на належному рівні здобуття профільної освіти. Закон України Про освіту

Психолого-педагогічна оцінка – комплексна оцінка з метою визначення особливих освітніх потреб дитини, в тому числі коефіцієнта її інтелекту, розроблення рекомендацій щодо програми навчання, особливостей організації психолого-педагогічної допомоги відповідно до потенційних можливостей психофізичного розвитку дитини Постанова КМУ №545

Психолого-педагогічні послуги - це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені

індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру. Закон України Про освіту

Освітня послуга - комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання Закон України про освіту

Освітня субвенція – один із видів трансфертів, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам згідно з порядком і умовами, затвердженими Постановою КМУ (Постанова КМУ №6, 14.01.2015)

Серед першочергових кроків у напрямі створення інклюзивного середовища вбачаються такі: відмовитися від стереотипних поглядів на вчителів, учнів і навчальний процес; формувати в школі атмосферу, засновану на ідеях інклюзії; розбудувати школу як громаду; зосереджуватися на співпраці, а не на конкуренції; прищеплювати віру в свої сили кожному члену шкільного колективу (<http://ap.uu.edu.ua/article/80>)

Необхідними умовами формування інклюзивного освітнього середовища в загальноосвітніх навчальних закладах є:

- визнання педагогом необхідності використання різноманітних навчальних підходів з урахуванням різних стилів навчання, темпераменту й особистості окремих дітей;
- адаптація навчальних матеріалів для використання по-новому, підтримуючи самостійний вибір дитини у процесі навчання у класі;
- використання різних варіантів об'єднання дітей у групи;
- налагодження співробітництва та підтримки серед учнів класу;
- використання широкого спектру занять, практичних вправ і матеріалів, що відповідають рівню розвитку дитини.

Мета цього середовища – орієнтуватися на розвиток особистості та відповідати запитам соціального оточення і сподіванням людини.

Освітнє середовище тільки тоді буде інклюзивним, коли матиме ряд ознак:

- спланований і організований фізичний простір, у якому б діти могли безпечно пересуватися під час групових та індивідуальних занять;
- наявність сприятливого соціального та емоційного клімату;
- створені умови для спільної роботи дітей, а також надання один одному допомоги в досягненні позитивного результату.

В інклюзивному освітньому середовищі всі діти здатні досягати успіху. На основі всебічного аналізу літератури з цього питання Д. МакГрегор і Фогельсберг наводять такі переваги для дітей з особливими освітніми потребами:

- в інклюзивному середовищі діти з обмеженими можливостями демонструють вищий рівень соціальної взаємодії з іншими дітьми, які таких обмежень не мають;
- в інклюзивному освітньому середовищі підвищується соціальна компетентність і вдосконалюються комунікативні навички дітей з відмінними здібностями;
- діти з особливими потребами навчаються за складнішою й глибшою навчальною програмою, завдяки чому процес набуття вмінь і навичок протікає ефективніше, а академічні досягнення покращуються;
- посилюється соціальне сприйняття дітей з відмінними здібностями завдяки методиці навчання в інклюзивних школах, де воно часто відбувається у формі групової роботи. Працюючи в малих групах, діти навчаються бачити людину, а не її ваду, та починають усвідомлювати, що між ними та дітьми з обмеженими можливостями є багато спільного;
- дружні стосунки між дітьми з обмеженими можливостями та іншими, що таких обмежень не мають, зазвичай частіше розвиваються в інклюзивному середовищі. Дослідження довели, що діти в інклюзивному закладі мають надійніші й триваліші зв'язки з друзями, ніж діти в сегрегованому середовищі. Це особливо справедливо в ситуації, коли

діти відвідують місцеву школу у своєму районі та мають більше можливостей бачитися з друзями після уроків.

Аргументи на користь перебування учнів в інклюзивному освітньому середовищі незаперечні. Тому супротивне твердження про те, що решта дітей отримують менш якісну освіту в інклюзивному середовищі чи опиняються у менш сприятливих соціальних умовах, важко назвати аргументованим.

У багатьох відношеннях решта дітей від перебування в інклюзивному середовищі отримують стільки ж користі, стільки й діти з особливими освітніми потребами. Присутність дітей з відмінними здібностями в класі ніяк не заважає успішності інших учнів, які не мають обмежень.

Діти без обмежених можливостей можуть підвищувати самооцінку та закріплювати знання навчального змісту, виступаючи наставниками для інших. Також вони мають нагоду опанувати додаткові вміння, наприклад, навчитися читати шрифт Брайля чи спілкуватися мовою глухонімих. Навчання цих умінь може відбуватися у ситуації, коли всі учасники процесу усвідомлюють їхню важливість і можуть застосовувати на практиці. Крім того, володіння ними надає можливість для особистісного зростання, якої часто позбавлені діти, що не мали нагоди навчатися поруч з тими, хто має відмінні здібності.

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІ ЗАВДАННЯ

1. Клієнтський запит

Ви працюєте шкільним психологом. До Вас на початку навчального року звернулася мама першокласниці Наталки, яка почала навчатися в інклюзивному класі. Вона зазначила: «Моя донька пройшла обстеження в інклюзивно-ресурсному центрі. Фахівці зробили висновок, що Наталка має розлад аутичного спектру. Мені дуже складно і до цього було, а коли пішли до школи – проблем побільшало... Доньку дратують звуки, інші діти... Вона закриває вуха, ховається під стіл... Як це все пережити? Що можу зробити я і моя родина, щоб Наталці стало краще?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Довизначте проблему з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів. Опишіть роботу з проблемою у формі первинної бесіди з мамою.
2. Складіть розгорнутий план виконання завдання. Розробіть програму психологічного супроводу дитини в школі, основною метою якої є формування навичок соціальної адаптації.
3. Змодельуйте підсумкову консультативну бесіду з мамою, у ході якої Ви даєте рекомендації щодо особливостей психологічної підтримки дитини. У розмові з клієнткою скористайтеся технікою відображення почуттів, описаною Васьківською С.В. (Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. -К.: Четверта хвиля, 2004. - 256 с.).
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.

2. Клієнтський запит

Ви працюєте шкільним психологом. До Вас на початку навчального року звернулася мама першокласниці Марійки, яка почала навчатися в інклюзивному класі. Вона зазначила: «Моя донька пройшла обстеження в інклюзивно-ресурсному центрі. Фахівці зробили висновок, що Наталка має затримку психічного розвитку. Мені дуже складно і до цього було, а коли пішли до школи – проблем побільшало... Донька не може пристосуватися до нових умов... А ще є діти, які над нею почали насміхатися і використовувати те, що вона дуже наївна і довірлива. Марійка часто плаче... Як це все пережити? Що можу зробити я і моя родина, щоб Марійці стало краще?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Довизначте проблему з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів. Опишіть роботу з проблемою у формі первинної бесіди з мамою.
2. Складіть розгорнутий план виконання завдання. Розробіть програму психологічного супроводу дитини в школі, основною метою якої є формування навичок соціальної адаптації.
3. Змодельуйте підсумкову консультативну бесіду з мамою, у ході якої Ви даєте рекомендації щодо особливостей психологічної підтримки дитини. У розмові з клієнткою скористайтеся технікою відображення почуттів, описаною Васьківською С.В. (Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. -К.: Четверта хвиля, 2004. - 256 с.).
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.

3. Клієнтський запит

Ви працюєте шкільним психологом. До Вас на початку навчального року звернулася мама першокласника Миколки, який почав навчатися в інклюзивному класі. Вона зазначила: «Мій син пройшов обстеження в інклюзивно-ресурсному центрі. Фахівці зробили висновок, що Миколка має розлад аутичного спектру. Мені дуже складно і до цього було, а коли пішли до школи – проблем побільшало... Син не може пристосуватися до нових умов... А ще є діти, які над ним почали насміхатися і використовувати те, що він сприймає все дуже буквально... Як це все пережити? Що можу зробити я і моя родина, щоб Миколці стало краще?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Довизначте проблему з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів. Опишіть роботу з проблемою у формі первинної бесіди з мамою.
2. Складіть розгорнутий план виконання завдання. Розробіть програму психологічного супроводу дитини в школі, основною метою якої є формування навичок соціальної адаптації.
3. Змодельуйте підсумкову консультативну бесіду з мамою, у ході якої Ви даєте рекомендації щодо особливостей психологічної підтримки дитини. У розмові з клієнткою скористайтеся технікою відображення почуттів, описаною Васьківською С.В. (Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. -К.: Четверта хвиля, 2004. - 256 с.).
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.

4. Клієнтський запит

Ви працюєте шкільним психологом. До Вас на початку навчального року звернулася вчителька першого класу. Вона зазначила: «У цьому році маю інклюзивний клас. У нас навчається хлопчик Іван. Фахівці інклюзивно-ресурсного центру встановили, що він має розлад аутичного спектру. Загалом цей учень досить кмітливий, однак на цей момент мене найбільше турбують поведінкові аспекти. Наприклад, він хоче бути завжди першим, а якщо це не так – то дуже кричить і ховається під стіл. А ще дуже дратується, якщо на його столі змінюється розташування предметів. Але це ж діти... Вони не навмисно щось можуть зачепити. Як мені краще працювати з класом та з Іванком, щоб ніхто не страждав?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Довизначте проблему з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів. Опишіть роботу з проблемою у формі первинної бесіди з вчителькою.
2. Складіть розгорнутий план виконання завдання. Розробіть програму психолого-педагогічного супроводу дитини в школі, основною метою якої є формування навичок соціальної адаптації.
3. Змодельуйте підсумкову консультативну бесіду з вчителем, у ході якої Ви даєте рекомендації щодо особливостей психолого-педагогічної підтримки дитини.
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.

5. Клієнтський запит

Ви працюєте шкільним психологом. До Вас на початку навчального року звернулася вчителька першого класу. Вона зазначила: «У цьому році маю інклюзивний клас. У нас навчається хлопчик Петро. Фахівці інклюзивно-ресурсного центру встановили, що він має затримку психічного розвитку. Цей учень добрий і дуже наївний. Однак в класі його почали дратувати. Це ж діти... Таке часто буває. Я розумію, що маю з дітьми проводити відповідну виховну роботу. Підкажіть, як мені краще працювати з класом та з Петром, щоб ніхто не страждав?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Довизначте проблему з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів. Опишіть роботу з проблемою у формі первинної бесіди з вчителькою.
2. Складіть розгорнутий план виконання завдання. Розробіть програму психолого-педагогічного супроводу дитини в школі, основною метою якої є формування навичок соціальної адаптації, а також план просвітницької роботи для однокласників Петра.
3. Змодельуйте підсумкову консультативну бесіду з вчителем, у ході якої Ви даєте рекомендації щодо особливостей психолого-педагогічної підтримки дитини.
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.

6. Клієнтський запит

Ви працюєте шкільним психологом. До Вас на початку навчального року звернулася вчителька першого класу. Вона зазначила: «У цьому році маю інклюзивний клас. У нас навчається хлопчик Михайлик, який має ДЦП. Цей учень добрий і дуже наївний. Однак в класі його почали дражнити. Це ж діти... Таке часто буває. Я розумію, що маю з дітьми проводити відповідну виховну роботу. Підкажіть, як мені краще працювати з класом та з Михайликом, щоб ніхто не страждав?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Довизначте проблему з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів. Опишіть роботу з проблемою у формі первинної бесіди з вчителькою.
2. Складіть розгорнутий план виконання завдання. Розробіть програму психолого-педагогічного супроводу дитини в школі, основною метою якої є формування навичок соціальної адаптації, а також план просвітницької роботи для однокласників Михайлика.
3. Змодельуйте підсумкову консультативну бесіду з вчителем, у ході якої Ви даєте рекомендації щодо особливостей психолого-педагогічної підтримки дитини.
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.

7. Клієнтський запит

Ви працюєте шкільним психологом. До Вас на початку навчального року звернулася вчителька першого класу. Вона зазначила: «У цьому році маю інклюзивний клас. У нас навчається хлопчик Данилко, який має порушення слуху, тому носить слуховий апарат. Цей учень добрий і дуже наївний. Однак в класі його почали дражнити. Це ж діти... Таке часто буває. Я розумію, що маю з дітьми проводити відповідну виховну роботу. Підкажіть, як мені краще працювати з класом та з Данилком, щоб ніхто не страждав?»

Обов'язкова програма при виконанні завдання

1. Довизначте проблему з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів. Опишіть роботу з проблемою у формі первинної бесіди з вчителькою.
2. Складіть розгорнутий план виконання завдання. Розробіть програму психолого-педагогічного супроводу дитини в школі, основною метою якої є формування навичок соціальної адаптації, а також план просвітницької роботи для однокласників Данила.
3. Змодельуйте підсумкову консультативну бесіду з вчителем, у ході якої Ви даєте рекомендації щодо особливостей психолого-педагогічної підтримки дитини.
4. Здійсніть самоаналіз та підсумкову рефлексію виконання Вами професійно-орієнтованого завдання та складіть програму саморозвитку.